

Izveštaj o progresu javnog zagovaranja Inicijative REKOM

oktobar 2011 – maj 2012.

Druga faza procesa REKOM, *Institucionalizacija Inicijative REKOM*, otpočela je formiranjem Regionalnog tima javnih zagovarača (RTJZ), u oktobru 2011. godine. Članove tima, na poziv Fonda za humanitarno pravo, predložile su partnerske organizacije na realizaciji projekta, koje su aktivno učestvovalе u troipogodišnjem konsultativnom procesu o mandatu REKOM: Zdravko Grebo, profesor na Pravnom fakultetu u Sarajevu, Dino Mustafić, pozorišni reditelj, i novinarka Dženana Karup-Druško (BiH), Žarko Puhovski, profesor na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (Hrvatska), Biljana Vankovska, profesorka Filozofskog fakulteta u Skoplju (Makedonija), novinar Igor Mekina (Slovenija), novinar Duško Vuković (Crna Gora), novinar Dinko Gruhonjić i aktivistkinja za ljudska prava, Nataša Kandić (Srbija). Sa Kosova je stigao predlog člana, koji nisu prihvatile neke članice Koalicije za REKOM, zbog čega je imenovanje člana RTJZ sa Kosova odloženo. RTJZ je **pripremni sastanak** održao **9.10.2011.** godine u Beogradu. Na tom sastanku analizirana je politička situacija u svakoj zemlji posebno, a potom se raspravljalo o potrebi usklađivanja političkog zagovaranja sa aktivnostima za jačanje javne pažnje i podrške Inicijativi za osnivanje REKOM.

RTJZ je **Prvi sastanak** održao **3.11.2011.** u Zagrebu. Rasprava je bila posvećena pokretanju procesa političkog zagovaranja. S obzirom da su predstavnici državnih institucija Crne Gore prvi pružili snažnu podršku osnivanju REKOM, RTJZ je odlučio da zatraži sastanak sa predsednikom Crne Gore Filipom Vujanovićem i zamoli ga da on pokrene postupak institucionalizacije Inicijative REKOM.

BH Koalicija za REKOM održala je sastanak **4.12.2011.** godine u Sarajevu, na kojem su članice Koalicije dale snažnu podršku javnim zagovaračima i inicijativi da se formiraju dve organizacije za tranzicionu pravdu - jedna sa sedištem u Banja Luci, druga u Sarajevu - koje će pružati stručnu podršku Regionalnom timu javnih zagovarača i organizovati/podržavati aktivnosti za jačanje javne pažnje u odnosu na Inicijativu REKOM. Članice Koalicije su obavezale javne zagovarače da se zalažu za usvajanje Predloga Statuta REKOM-a u formi u kojoj je usvojen na Skupštini Koalicije za REKOM, 26.03.2011. Ako političari budu osporavali i predlagali izmene nekih odredbi Predloga Statuta, Koalicija je obavezala zagovarače da o

tome informišu Skupštinu Koalicije za REKOM, koja je jedino nadležna da odobri izmene strategije javnog zagovaranja Inicijative REKOM.

Podrška predsednika Crne Gore

RTJZ, koji su predstavljali Nataša Kandić, Zdravko Grebo, Dinko Gruhonjić i Dragoljub Duško Vuković, razgovarao je sa predsednikom Crne Gore Filipom Vujanovićem o mogućnostima osnivanja REKOM-a 12.12.2011. godine u Podgorici. U razgovorima je učestvovala i Daliborka Uljarević, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje u Crnoj Gori.

Predsednik Vujanović je prihvatio predlog članova RTJZ da ličnim pismom pozove predsednike država u regionu da svoju generalnu podršku inicijativi za osnivanje REKOM konkretizuju tako što će pokrenuti procedure za ispitivanje pravnih mogućnosti za osnivanje REKOM.

Nakon sastanka sa predsednikom Crne Gore, članovi RTJZ održali su prvu konferenciju za štampu, na kojoj su upoznali novinare sa novom fazom procesa REKOM i spremnošću predsednika Crne Gore da se kod predsednika država u regionu založi za osnivanje REKOM.

Predsednik Crne Gore Filip Vujanović je **15.01.2012.** godine uputio pismo predsednicima država u regionu, pozivajući ih da formiraju zvaničnu ekspertsku grupu koja će razmatrati Statut REKOM-a koji predlaže regionalna Koalicija, i usaglasiti svoj stav u pogledu predloženih ciljeva, zadataka i mandata REKOM-a.

Drugi sastanak RTJZ

Drugi sastanak RTJZ održan je **24.02.2012.** godine u Beogradu. Glavna tema sastanka je bilo pitanje „tvrđog jezgra“ Predloga Statuta REKOM-a koje će javni zagovarači zastupati u razgovorima sa domaćim političarima. Ukazujući na potrebu regionalne komisije, Žarko Puhovski je rekao: „Činjenice o žrtvama se ne mogu utvrditi drugačije nego regionalno, zato što su se prelijevale i vojske i žrtve i izbjeglice preko granica. I tih granica nije bilo... Ja zbilja mislim da je to elementarno. I ako Hrvati tvrde da su ih Srbi napali i da su odvodili Hrvate u logore u Srbiji, što je sve istina, onda valjda mogu shvatiti da Hrvatska sama ne može po Nišu i Stajićevu tražiti gdje je ko mučen i gdje se nalazi neko ko je tamo ubijen.“ U vezi sa ciljevima i zadacima REKOM-a, članovi RTJZ su zaključili da njih obavezuje činjenica da je Skupština Koalicije za REKOM 26.03.2011. godine usvojila Predlog Statuta REKOM-a, kao i stav svih učesnika konsultativnog procesa da je za Koaliciju najvažniji zadatak [„tvrdo jezgro“] utvrđivanje činjenica o žrtvama i ratnim zločinima. U skladu sa tim, niko nema pravo odustati od najvažnijeg zadatka REKOM-a. Sve drugo biće otvoreno za raspravu, s tim da, ako političari iznesu konkretne predloge, onda će se o tome konkretno raspravljati na Skupštini Koalicije za REKOM.

Početna strategija RTJZ

U elektronskoj komunikaciji, RTJZ je u martu 2012. godine sačinio početni plan javnog zagovaranja Inicijative REKOM, koji polazi od političke situacije u svakoj zemlji posebno i raspoloživih sredstava. Prema tom planu, javni zagovarači u Makedoniji i na Kosovu daće prednost informisanju ambasada zemalja članica EU, skandinavskih zemalja i SAD o progresu procesa REKOM, dok će obraćanje predsednicima svojih zemalja odložiti, kako bi se sagledali učinci zalaganja predsednika Crne Gore i Hrvatske na institucionalizaciji Inicijative REKOM. Javni zagovarači u Srbiji počće sa zagovaranjem inicijative nakon parlamentarnih i predsedničkih izbora u Srbiji.

Podrška Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu

Javni zagovarači u BiH, Zdravko Grebo, Dino Mustafić i Dženana Karup-Druško, predstavili su Inicijativu REKOM Visokom predstavniku Valentinu Inzku, **10.04.2012.** godine u Sarajevu. Na sastanku je učestvovala i Edina Đurković, izvršna direktorka novoosnovane nevladine organizacije *Tranzicijska pravda, odgovornost i sjećanje u BiH* (TPOS BiH).

Visoki predstavnik je posebno istakao potencijal REKOM-a da imenovanjem i priznanjem zločina počinjenih u regionu doprinese konsolidovanju mira i regionalnoj stabilnosti. Visoki predstavnik je predložio da pre leta organizuje sastanak diplomatskog kora, na kojem bi javni zagovarači informisali ambasadore zemalja članica EU o procesu REKOM.

Podrška ambasadora Švajcarske, Nemačke i Norveške u Makedoniji

Javni zagovarač Inicijative REKOM u Makedoniji, profesorka Filozofskog fakulteta u Skopju Biljana Vankovska, i lokalni zagovarač Oliver Stanoeski, tokom **aprila i maja** 2012. godine, u veoma nepovoljnoj političkoj situaciji, imali su sastanke sa ambasadorima Švajcarske (amb. Stefano Lazzarotto), Nemačke (amb. Gudrun Steinacker), i Norveške (amb. Kjedit Paulsen). Razgovor sa norveškim ambasadorom se pokazao kao kucanje na otvorena vrata, s obzirom da je ta zemlja snažan podržavalac Inicijative REKOM. Ambasador Paulsen je ponovio da Norveška čvrsto stoji iza REKOM-a, i da će on informisati norveško Ministarstvo spoljnih poslova o tome da je i Makedonija uključena u Inicijativu REKOM, te da inicijativu treba podržati i u odnosu na tu činjenicu. Ambasador Lazzarotto je obećao da će se založiti kod Ministarstva inostranih poslova svoje zemlje da istraži sve mogućnosti podrške Inicijativi REKOM.

Ambasadorka Steinacker je izrazila ličnu podršku i stav nemačke vlade da podržava proces dokumentovanja zločina kao pouzdan instrument da se dođe do istine toliko važne za žrtve, ali i za čitavo društvo. Ambasadorka i njen zamenik Walter Leuchs potvrdili su spremnost da u svojim kontaktima sa makedonskim zvaničnicima istaknu da su se susreli sa javnim zagovaračem i dali svoju podršku za formiranje regionalne komisije.

Ambasadori su ukazali i da je dogovor o amnestiji ratnih zločina na kome počiva vladajuća koalicija velika prepreka otvaranju procesa suočavanja s prošlošću u Makedoniji.

Predsednik Hrvatske Ivo Josipović podržao osnivanje zvanične Ekspertske grupe

Javni zagovarači Incijative REKOM - Žarko Puhovski, Nataša Kandić, Zdravko Grebo i Dino Mustafić - razgovarali su, **8.05.2012.** godine u Zagrebu, sa predsednikom Hrvatske Ivom Josipovićem o potrebi jače i otvorenije podrške institucionalizaciji Incijative REKOM. Na sastanku su učestvovali i Mario Mažić iz Incijative mladih za ljudska prava u Hrvatskoj, Dejan Jović, glavni spoljno-politički savetnik predsednika Josipovića, i Zrinka Vrabec Mojzeš, savetnica predsednika Josipovića za društvena pitanja. Predsednik Josipović je podržao predlog javnih zagovarača o formiranju zvanične Regionalne ekspertne grupe koja će razmatrati Statut REKOM-a koji je predložila Regionalna koalicija za REKOM, dati svoje mišljenje o prigovorima da REKOM preuzima nadležnost sudskih organa i izraditi Predlog Statuta koji će ponuditi na razmatranje vladama zemalja u regionu. Predsednik Josipović će delegirati svog predstavnika, i pozvati ostale predsednike iz regiona da odrede pravne eksperte koji će učestvovati u radu Regionalne ekspertne grupe. Predsednik Josipović će se lično založiti da pravni eksperti ispituju ustavno-pravne mogućnosti realizacije Incijative REKOM u svakoj pojedinoj zemlji regije. O svom ličnom predstavniku u regionalnoj ekspertnoj grupi obavestit će RTJZ. Tako će predsednik Hrvatske biti prvi koji će odgovoriti na poziv predsednika Crne Gore Filipa Vujanovića, upućen predsednicima zemalja iz regije 15.01.2012. godine, da pristupe razmatranju ustavno-pravnih mogućnosti za osnivanje REKOM-a.

Podrška ambasadora SAD u BiH

Javni zagovarači u BiH, Zdravko Grebo, Dino Mustafić i Dženana Karup-Druško, i izvršna direktorka udruženja TPOS BiH, Edina Đurković, sastali su se sa ambasadorom SAD u BiH, Patrickom S. Moonom, **11.05.2012.** godine.

Ambasador Patrick S. Moon je nedvosmisleno podržao osnivanje REKOM-a, pozivajući se na politiku pomirenja koju podržava vlada njegove zemlje. Pohvalio je ciljeve i dosadašnja postignuća u procesu REKOM.

Nedostatak političke podrške u Srbiji i na Kosovu

Koalicija za REKOM nije uspjela da dosadašnjem predsedniku Srbije Borisu Tadiću i predsednici Kosova Atifete Jahjagi preda peticiju za osnivanje REKOM, koju je potpisalo 543.000 građana iz post-jugoslovenskih zemalja, i zahtev za uključivanje državnih institucija u proces REKOM. Prema saznanjima Koalicije za REKOM, Boris Tadić ima rezerve prema Incijativi REKOM zbog prigovora nekih pravnik i nevladinih organizacija da Predlog Statuta REKOM-a predviđa da REKOM ima nadležnosti sudskih organa. Uzdržanost predsednice Kosova potiče od njenog stava da je razmatranje Incijative REKOM u nadležnosti Parlamenta Kosova.